

DATOS IDENTIFICATIVOS

Farmacoloxía e dietética

Materia	Farmacoloxía e dietética			
Código	V53G140V01203			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	2	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinador/a	Gayoso Rey, Mónica			
Profesorado	Bouza Testa, Pablo de Miguel Bouzas, José Carlos Gayoso Rey, Mónica			
Correo-e	monica.gayoso.rey@sergas.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
Descrición xeral	A Farmacoloxía como disciplina científica é o coñecemento do fármaco, do destino que sofre no organismo e do seu mecanismo de acción, no que se basean as súas propiedades terapéuticas e reaccións adversas.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.			
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.			
C3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.			
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.			
C5	Coñecer e valorar as necesidades nutricionais das persoas sas e con problemas de saúde ao longo do ciclo vital, para promover e reforzar pautas de conduta alimentaria saudable.			
C6	Identificar os nutrientes e os alimentos en que se atopan.			
C7	Identificar os problemas nutricionais máis habituais e seleccionar as recomendacións dietéticas adecuadas.			
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.			
D1	Capacidade de análise e síntese.			
D3	Capacidade de xestión da información.			
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.			
D7	Razoamento crítico.			

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de diferenciar os diferentes grupos de medicamentos, os principios da súa autorización, uso e indicacións, así como os fundamentos *farmacodinámicos e *farmacocinéticos implicados.	A3	C3	D3	
		C4	D4	
		C8		
Ser capaz de avaliar os beneficios esperados e os riscos asociados á administración de medicamentos, tanto desde o punto de vista poboacional como do paciente individual.	A3	B10	C3	
Ser capaz de aplicar os principios que rexen o uso racional e eficiente da *farmacoterapia.			C3	D1
				D7
Saber realizar pautas e indicacións saudables na poboación sa nas distintas etapas da vida, en función de idade e sexo.	B9	C8	D3	
	B10			

Saber identificar as situacións de risco nutricional. Saber realizar intervencións nutricionais e establecer pautas e recomendacións na prevención ou tratamento da enfermidade.

C5 D1
C6 D4
C7

Contidos

Tema

1.- Conceptos de farmacoloxía e fármacos, principios e mecanismos xerais de acción dos fármacos. Utilización de medicamentos	Farmacoloxía: concepto e obxectivos. División da Farmacoloxía. Concepto, medicamento e droga. Nomenclatura e categoría dos medicamentos. Guías de medicamentos. Ficha técnica. Medicamento xenérico e biosimilar. Adherencia ao tratamento e conciliación. Real Decreto 1302/2018, de 22 de outubro, polo que se modifica o Real Decreto 954/2015, de 23 de outubro, polo que se regula a indicación, uso e autorización de dispensación de medicamentos e produtos sanitarios de uso humano por parte dos enfermeiros.
2. Formas de dosificación. Estabilidade dos medicamentos	Posoloxía, dosificación, caducidade e conservación dos medicamentos.
3. Farmacocinética dos medicamentos: Absorción, distribución, metabolismo, eliminación, implicacións clínicas.	Absorción, distribución, metabolismo e eliminación.
4. Farmacodinamia dos medicamentos.	Concepto xeral de acción e efecto farmacolóxico. O receptor farmacolóxico. Afinidade e actividade intrínseca. Fármacos agonistas e antagonistas. Potencia e eficacia dos fármacos.
5. Fundamento da posoloxía e do réxime posolóxico.	Vías de administración dos medicamentos. Estudo das súas características.

6. Farmacoterapia en función dos problemas máis frecuente.

Farmacoloxía das enfermidades infecciosas:
 principios xerais, selección e asociacións de antibióticos.
 Antibióticos betalactámicos.
 Antibióticos aminoglucósidos. Glucopéptidos. Oxazolidinonas.
 Estreptograminas.
 Macrólidos e lincosamidas.
 Tetraciclina. Cloranfenicol. Outros antibióticos.
 Quinolonas. Sulfamidas. Trimetoprima. Cotrimoxazol. Nitrofurantoina.
 Farmacoloxía das infeccións por micobacterias.
 Fármacos antifúngicos.
 Fármacos antivíricos.
 Fármacos antisépticos.
 Fármacos antiparasitarios: Protozoos, Helminthos e Artrópodos.
 Quimioterapia antineoplásica.
 Farmacoloxía da inmunidade. Vacinas e soros. Inmunosupresores.
 Inmunomoduladores e inmunoestimulantes.
 Fármacos anestésicos xerais.
 Anestésicos locais.
 Fármacos antipsicóticos neurolépticos. Fármacos antidepresivos e antimaníacos.
 Ansiolíticos. Sedantes. Fármacos hipnóticos.
 Fármacos antiepilépticos e antiparkinsonianos.
 Fármacos analxésicos opiáceos.
 Psicoestimulantes. Psicomiméticos. Adicción a fármacos e outras substancias.
 Fármacos analxésicos antipiréticos antiinflamatorios non esteroideos (AINEs). Antiarrítmicos.
 Medicamentos do Sistema Nervioso Autónomo. Simpaticomiméticos e simpaticolíticos.
 Parasimpaticomiméticos e parasimpaticolíticos. Bloqueantes neuromusculares.
 Autacoides e os seus antagonistas.
 Glucósidos cardíacos. Antiarrítmicos.
 Antianginosos e antihipertensivos.
 Broncodilatadores, antitusíxenos mucolíticos e expectorantes. Outros fármacos utilizados en enfermidades respiratorias.
 Antiácidos, antieméticos e eméticos.
 Laxantes e antidiarreicos.
 Farmacoloxía da coagulación sanguínea.
 Fármacos antianémicos.
 Corticoides.
 Farmacoloxía do tiroides.
 Farmacoloxía do páncreas endócrino.
 Andróxenos.
 Estróxenos e progestáxenos. Anticonceptivos hormonais.
 Fármacos hipolipemiantes.
 Fármacos uricosúricos e antigotosos.
 Vitaminas. Papel fisiolóxico e utilización terapéutica. Coenzimas.

7. Información e efectos adversos dos medicamentos.

Fontes de información de medicamento.
 Tipos de reaccións adversas a medicamentos.
 Sistemas de notificación.
 Prevención de erros de medicación. Farmacovigilancia.

8. Nutrición e dietética: Desenvolvemento histórico da nutrición e a dietética, o concepto de nutrientes e enerxía.

Introdución á historia da nutrición.
 Evolución da nutrición.
 Descrición dos fundamentos nutricionais.

9. Factores que determinan as necesidades enerxéticas, necesidades e recomendacións nutricionais.

Determinantes dos requirimentos enerxéticos.
 Ecuacións predictivas do gasto enerxético.

10. Estudo dos alimentos como fonte de enerxía e nutrientes.

Requirimentos enerxéticos en situación de xaxún.
 Requirimentos enerxéticos en situación de agresión aguda.

11. Modificacións que sofren os alimentos cos procesados.

Metabolismo dos macronutrientes.

12. Estudo da alimentación das persoas e nos distintos momentos do ciclo vital.

Nutrición na infancia, adolescencia e senectude.

13. Estudo da valoración do estado nutricional dos individuos.

Valoración nutricional.
 Regulación do balance enerxético e da composición corporal.

14. Dietoterapia en función das patoloxías máis frecuentes.

Dietoterapia das enfermidades renais.
Nutrición e inmunidade.
Coidados nutricionais nas alteracións metabólicas.
Coidados nutricionais nas intolerancias alimentarias.
Nutrición e alcol
Ingreso hospitalario e dietética
Nutrición artificial
Requirimentos en situacións patolóxicas.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	69	130	199
Seminario	2	0	2
Resolución de problemas	2	5	7
Estudo de casos	2	3	5
Exame de preguntas obxectivas	1	4	5
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	4	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	66		C3 C4	
Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	34	A3	B9 B10	C5 C6 C7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Avaliación continua:

Constará dos seguintes exercicios: un exame parcial I que será un 33% da nota final, outro exame II que será un 33% da nota final e resolución de problemas/exercicios que contará un 34% da nota final. Indicarase as datas de avaliación en Moovi.

Avaliación global (AG): O 100% da nota dependerá do exame global. Dividido en farmacoloxía 67% e dietética 33%. O exame e a nota da materia será única e global.

2ª oportunidade: Será exclusivamente mediante avaliación global.

Os exames globais de 1ª e 2ª oportunidade realizaranse nas aulas 21 e 23 do segundo piso e as datas publicaranse na web da escola. A duración será aproximadamente de 2 h.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Jesus Florez, **Farmacología Humana**, Quinta, Elsevier Masson, 2008

Silvia Castells Molina, **Farmacología en enfermería**, Tercera, Elsevier, 2012

J.M. Mosquera, **Farmacología Clínica para enfermería**, Cuarta, McGraw-Hill Interamericana, 2001

Bibliografía Complementaria

www.cofpo.org, **Canal Sanitario**,

María José Cao Torija, **Nutrición y Dietética**, Primera, Elsevier Masson, 1995

<https://www.aemps.gob.es/cima/fichasTecnicas>, **Centro Información de Medicamentos (CIMA) de la AEMPS**,

Randa Hilal-Dandan; Laurence L. Brunton, **Goodman & Gilman. Manual de farmacología y terapéutica**, Segunda, McGRAW-HILL INTERAMERICANA, 2015

Ángel Gil Hernández, **Tratado de Nutrición Tomo 3 - Nutrición Humana en el estado de la salud**, Primera, Acción Médica, 2005

Lange, **Farmacología básica y clínica**, Quince, McGraw Hill Education Inc, 2020

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Introducción á enfermaría clínica/V53G140V01201

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105